

Tallinna Ülikooli kirjastuse käsikirjade vormistusjuhend

1. Üldised nõuded

- Käsikirja **tekst** sisestada laustekstina. Kasutada võimalikult vähe stiile ja muid määrauguid, mitte poolitada.
- **Pealkirjad** sisestada, kasutades suur- ja väiketähti, mitte täielikult trükitähti.
- **Tsitaatidele** ja **näitelausetele** (küljendatakse kitsamas veerus) lisada ette ja taha tühi rida.
- **Fotod** esitada eraldi failina ja pildiformaadis (.jpt, .tiff) ja trükikõlbliku resolutsiooniga (300 dpi).
- **Tabeleid** tehes peab arvestama asjaoluga, et raamatu tekstilao pind on 106 mm (Acta, Gigantum Humeris) või 89 mm (Bibliotheca), seega tunduvalt kitsam kui standardlehekülje A4 puhul.
- **Jooniseid** ja **graafikuid** tehes peab arvestama asjaoluga, et enamasti trükitakse need ühe värviga. Seetõttu on sektorite ja joonte eristamiseks valida erinevad heledus-tumedusastmed; taust peaks olema valge.
- **Kogumiku artiklid** esitada eraldi failidena (faili nime ees artikli järjekorranumber).

2. Viitamine ja viiteallikad

Tallinna Ülikooli kirjastuse väljaannetes on kasutusel **tekstisisene viitamine**. Viidete allikad esitatakse loeteluna teose või artikli lõpus. Joonealuste viidetena esitatakse teksti kommentaarid ja märkused, erandjuhul ka allikaviited ja viitekirjandus (vt p 4).

Tõlkeraamatutes säilitatakse sama viitesüsteem, mida on kasutatud originaalis.

Viidatud kirjanduse nimestik peab sisaldama kõiki tekstis viidatud teoseid ja vastupidi: kõik tekstisisesed viited peavad kajastuma viidete loetelus.

2.1. Tekstisisene viide pannakse ümarsulgudesse ning see sisaldab autori nime või teose pealkirja (pealkirja osa või lühendit), ilmumisaastat ja viidatavat lehekülje või veeru numbrit. Aastaarv ja leheküljenumber eraldatakse kooloniga; leheküljenumbrit ei kirjutata, kui viidatakse kogu teosele.
Nt:

(Bellini 1992)

(Bellini 1992: 898)

Lause lõpupunkt paikneb üldjuhul tekstisisese viite lõpusulu järel. Nt

.. tekitasid Itaalias palju segadust (Bellini 1992: 898).

Kui viide kehtib mitme lause või terve lõigu kohta ja paikneb lõigu lõpus (tsitaadilõigu lõpus), pannakse lause lõpupunkt enne tekstiviidet. Nt

.. tekitasid Itaalias palju segadust. (Bellini 1992: 898)

Kui autori nimi lauses juba esineb, nime viites ei korrata. Ümarsulgudes esitatakse sel juhul vaid ilmumisaasta ja lehekülg.

Ruskin rõhutas, et restaureerimine on kõige täiuslikum häving, mis võib hoonele osaks saada (1849: 25).

Ruskin (1849: 25) rõhutas, et restaureerimine on kõige täiuslikum häving, mis võib hoonele osaks saada.

Lähestikku korduvate viidete puhul võib kasutada lühendit *ibid.* (*ibidem* 'samas'), s.t (*ibid.*) või muutunud leheküljele viidates: (*ibid.*, 12).

2.1.1. Veel näiteid

Kahe autoriga teos: (Barkey, Fuller 1998: 45)

Kolme või enama autoriga teos: (Veismann *et al.* 1993)

Viide mitmele teosele korraga: (Barkey, Fuller 1998: 12, 14; Kirisci 1997: 10)

2.2. Viitekirjanduse nimestik

Autorid loetletakse tähestikulises järjekorras perekonnanime järgi. Autori perekonnanimele järgneb eesnimi (eesnimed). Initsiaale võib kasutada juhul, kui sama on tehtud ka publikatsioonis; initsiaalide vahel on tühik (nt Steven, J. B.).

Kui teosel on mitu autorit, tuleb nad kõik loetleda viitekirjanduse nimestikus.

Kui samalt autorilt on nimestikus mitu teost, järjestatakse need väljaande ilmumisaasta järgi, alates varasemast.

Kui samalt autorilt on ühel aastal ilmunud mitu publikatsiooni, kasutatakse nende eristamiseks tähti (1996a, 1996b, 1996c). Samal aastal ilmunud kirjutised järjestatakse tähestikuliselt.

Kirjes kasutatavaid **lühendeid** ei tõlgita ja need on viidatava teose keeles. Enamkasutatavad lühendid:

kirjeelement	eesti k	inglise k	saksa k	prantsuse k	vene k
number	nr	no.	Nr.	n°	№
kõide	kd	vol.	Bd.	t.	т.
trükk	tr	ed.	Aufl.	éd.	изд.
koostaja	koost.	ed.	Hrsg.	dir.	сост.
toimetaja	toim.	ed.	Hrsg.	éd.	ред.
tõlkija	tlk	trans.	Übers.	trad.	пер.
lehekülg/leheküljed	lk	p./pp.)	S.	p.	с.
ja teised	<i>et al.</i>	<i>et al.</i>	<i>et al.</i>	<i>et al.</i>	и др.

Aastakäigule, köitele, numbrile ja lehekülgedele osutavaid lühendeid üldiselt ei kasutata, kuid selguse huvides võib need kirjesse lisada.

Kui **ilmumisaeg** tiitellehel või tiitli pöördel puudub, lisatakse arvatav ilmumisaeg nurksulgudes [].

Kui ilmumisaega ei õnnestu välja selgitada, on ilmumisaega asemel märges *s.a.*, s.t *sine anno*.

Kui viidatud teos on avaldamisel, kuid pole veel ilmunud, kirjutada aastaarvu asemel „ilmumas“ ja eeldatav ilmumisaasta.

Pealkirja ja **alapealkirja** vahel kasutatakse koolonit. Alapealkiri algab suure algustähega (nagu raamatu tiitellehelgi). Eri keeltes **paralleeltiitlite** vahele pannakse võrdusmärk.

Ingliskeelsete teoste pealkirjades kasutatakse läbivat suurtähte (s.t kõik pealkirjas olevad sõnad kirjutatakse suure tähega, v.a artiklid (*the, a, an*), eessõnad (nt *for, on, under, about*) ja sidesõnad (nt *and, but, or*)).

Väljaandmisandmed koosnevad väljaandmiskohast ja kirjastusest. Kui väljaandmiskoht tiitellehel või tiitli pöördel puudub, lisatakse (arvatav) ilmumiskoht nurksulgudes. Kui ilmumiskohta ei õnnestu välja selgitada, on ilmumiskoha asemel märges *S.l.*, s.t *sine loco*. Kui andmed kirjastuse kohta tiitellehel puuduvad, märget nende puudumise kohta ei lisata.

Perioodiliste väljaannete ilmumiskohta ja kirjastust ei märgita.

Leheküljenumbrite vahel on mõttekriips (= kuni).

Kõikvõimalikud selgitused ja täiendused esitatakse nurksulgudes ja välja antava teose keeles.

2.2.1. Üksikud kirillitsas olevad kirjed võib liita ladina tähestikus kirjandusnimestikku ja vastupidi.

Venekeelne viide ladina tähestikuga nimestikus

Tekstiviide (Vaga 1980)

Viitekirje Vaga, Voldemar 1980 = Вага, Вольдемар. Памятники архитектуры Эстонии. Ленинград: Стройиздат.

Eestikeelne viide kirillitsaga nimestikus

Tekstiviide (Лотман 2010)

Viitekirje Лотман, Ю. М. 2010 = Lotman, Juri. Jalutuskäigud Lotmaniga. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

2.3. Raamatule viitamine

Raamatu pealkiri ja alapealkiri eraldatakse kooloniga.

2.3.1. Ühe autoriga raamat.

Tekstiviide (Kerge 1990: 50)

Viitekirje Kerge, Krista 1990. Liitsõna: Mõisteid ja seoseid. Tallinn: TA ühiskonnateaduste osakond.

Tekstiviide (Ferguson 1977)

Viitekirje Ferguson, George 1977. Signs & Symbols in Christian Art. London.

Tekstiviide (Witte 1913)

Viitekirje Witte, Fritz 1913. Die liturgischen Geräte und andere Werke der Metallkunst in der Sammlung Schnütgen in Cöln. Berlin.

Tekstiviide (Лапковская 1971)

Viitekirje Лапковская, Э. А. 1971. Прикладное искусство средних веков в государственном Эрмитаже: Изделия из металла. Москва.

2.3.2. Kahe autoriga raamat

Tekstiviide (Feilden, Jokilehto 1993)

Viitekirje Feilden, Bernard M.; Jokilehto, Jukka 1993. Management Guidelines for World Cultural Heritage. Rome: ICCROM.

2.3.3. Rohkem kui kahe autoriga teose puhul esitatakse tekstiviites esimese autori nimi ja lühend *et al.* Kirjanduse loetelus kirjutatakse kõik nimed välja.

Tekstiviide (Veismann *et al.* 1993)

Viitekirje Veismann, Ann; Tragel, Ilona; Pajusalu, Renate 2002. Eesti keele põhisõnavara operaatoritest. Tartu.

2.3.4. Kogumikule, mille tiitellehele on märgitud koostaja või toimetaja, viidatakse koostaja või toimetaja kaudu.

Tekstiviide (Knapp, Daly 2002)

Viitekirje Knapp, Mark L.; Daly, John A. (eds.) 2002. Handbook of Interpersonal Communication. 3rd ed. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.

2.3.5. Nn autorita teostele, tuntud käsiraamatutele, entsüklopeedilistele teostele ja sõnaraamatutele viitamiseks kasutatakse lühendit, pealkirja või pealkirja osa. Mitmeköiteliste teoste puhul kasutatakse köidete märkimisel araabia numbreid.

Tekstiviide (EKABL 1996: 189–190)

Viitekirje EKABL = Eesti kunsti ja arhitektuuri biograafiline leksikon. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus 1996.

Tekstiviide (Folklore 1997: 111)

Viitekirje Folklore: An Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music, and Art. Vol. 2. Santa Barbara–Oxford: ABC-CLIO 1997.

2.3.6. Institutsioon kui autor

Kui väljaande tiitellehel pole märgitud autorit, aga tiitellehe päises on väljaandev asutus või institutsioon, on mõned puhul otstarbekas viidata selle järgi.

Tekstiviide (ENSV Kommunaalmajanduse Ministeerium 1972)

Viitekirje ENSV Kommunaalmajanduse Ministeerium 1972. Parkide, puisteede ja teiste haljasalade hooldamise ja kaitse eeskirjad. Tallinn.

Tekstiviide (World Health Organisation 1993)

Viitekirje World Health Organisation 1993. WHO Editorial Style Manual. Geneva.

2.3.7. Kordustrükkidel ja tõlgetel esitatakse esmatrüki ilmumisaasta nurksulgudes juhul, kui ilmumisaegade vahe on pikk või mõlema aastaarvu esitamine on muul põhjusel oluline.

Tekstiviide (Ristikivi [1946] 2000)

Viitekirje Ristikivi, Karl [1946] 2000. Kõik, mis kunagi oli. 2. tr. Tartu: Ilmamaa.

Tekstiviide (Salzman [1952] 1997)

Viitekirje Salzman, Louis Francis [1952] 1997. Building in England Down to 1540: A Documentary History. Reprint, Oxford: Clarendon.

2.3.8. Ilmumata teoste kohta esitatakse viitekirjes võimalikult täpne info.

Tekstiviide (Alttoa, ilmumas)

Viitekirje Alttoa, Kaur, ilmumas 2012. Tartu Jaani kirik. Eesti kirikud 3. Tallinn: Muinsuskaitseamet.

2.3.9. Kui autor on tiitellehel märkimata, kuid teada muudest allikatest, siis lisatakse autori nimi nurksulgudes. Kui autorit pole võimalik tuvastada, siis jäetakse autori nimi ära ja teosele viidatakse pealkirja kaudu.

Tekstiviide (Jannsen 1865)

Viitekirje (e) [Jannsen, Johann Voldemar] 1865. Eesti laste rõõm. Tartu: Laakmann.

2.3.10. Sarja kuuluv teos

Kui raamat on ilmunud mingis sarjas, kajastatakse seda ka viitekirjes. Kui võimalik, jäetakse nummerdatud sarja puhul numbri eest ära lühend (kd, ak vmt).

Kasutatakse ainult araabia numbreid, ka siis kui tiitlil on rooma number.

Tekstiviide (Kurisoo 2009)

Viitekirje Kurisoo, Merike 2009. Ristimise läte: Ristimiskivid keskaegsel Liivimaal. Eesti kirikute sisustus 2. Tallinn: Muinsuskaitseamet.

Tekstiviide (Jokilehto 1999)

Viitekirje Jokilehto, Jukka 1999. A History of Architectural Conservation. Butterworth-Heinemann Series in Conservation and Museology. Oxford: Elsevier.

Institutsionaalsete sarjade puhul, milles sarja nimetuses sisaldub väljaandja nimi, ei korrata seda väljaandmiskoha järel.

Tekstiviide (Leimus 1999)

Viitekirje Leimus, Ivar 1999. Tallinna mündiraamatud 1416–1526 = Revaler Münzbücher 1416–1526. Tallinna Linnaarhiivi toimetised 3. Tallinn.

2.3.11. Mitmeköitelised raamatud

2.3.11.1. Kui viitekirjes on märgitud väljaandmisaastate vahemik ja köidete arv:

Tekstiviide (Muru 1989–1995) – viide kogu teosele

(Muru 1989–1995 (2): 50) – viide teose 2. köitele

Viitekirje Muru, Karl (koost.) 1989–1995. Sõnarine: Eesti luule antoloogia, 1.–4. kd. Tallinn: Eesti Raamat.

2.3.11.2. Kui viitekirjes on viidatud ainult mitmeköitelise teose ühele köitele (näitekirjetes on köitel ka pealkiri):

Tekstiviide (Kodres 2005)

Viitekirje Kodres, Krista (toim.) 2005. Eesti kunsti ajalugu, 2. kd: 1520–1770. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia.

Tekstiviide (Thirsk 1984)
Viitekirje Thirsk, Joan (ed.) 1984. *The Agrarian History of England and Wales*, vol. 5: 1640–1750. Cambridge: Cambridge University Press.

2.3.13. Tõlked

Tõlkija märgitakse kirjesse juhul, kui tõlkeandmeid peetakse oluliseks (nt tõlketeemalistes käsitlustes või ilukirjanduse puhul).

Tekstiviide (Salokannel 2005)
Viitekirje Salokannel, Juhani 2009. Jaan Kross. Tlk Piret Saluri. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Tekstiviide (Bernard [1865] 1957)
Viitekirje Bernard, Claude [1865] 1957. *An Introduction to the Study of Experimental Medicine*. Trans. H. C. Greene. Reprint. New York: Dover.

2.4. Artiklile või teose osale viitamine

Artikli ja kogumiku, ajakirja või ajalehe pealkirja vahel kasutatakse mõttekriipsu (täheenduses: kogumikus, ajakirjas; in, в кн.).

2.4.1. Artikkel kogumikust või peatükk raamatust

Tekstiviide (Berger 2002)
Viitekirje Berger, Charles R. 2002. Goals and Knowledge Structures in Social Interaction. – Mark L. Knapp, John A. Daly (eds.), *Handbook of Interpersonal Communication*. 3rd ed. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications, 181–212.

Tekstiviide (Лотман 1977)
Viitekirje Лотман, Ю. М. 1977. Поэтика бытового поведения в русской культуре XVIII века. – Ученые записки Тартуского государственного университета 411. Труды по знаковым системам 8. Тарту, 65–69.

2.4.1. Artikkel ajakirjast

Tekstiviide (Kendon 2002)

Viitekirje Kendon, Adam 1995. Gestures as Illocutionary and Discourse Structure Markers in Southern Italian Conversation. – Journal of Pragmatics 23, 3, 247–279.

2.4.1.1. Täiendavaid selgitusi ajakirjadele viitamisel

Ajakirja pealkirja ja aastakäigu numbri vahele ei panda kirjavahemärki.

Tekstiviide (Hansar 2009)

Viitekirje Hansar, Lilian 2009. Eesti vanalinnade plaanistruktuuri tüpoloogia 13.–17. sajandil. – Kunstiteaduslikke Uurimusi 18, 3–4, 45–77.

Eestikeelsele perioodikale viitamisel pole aastakäigunumbri lisamine levinud tava ja seda ei pea lisama, kui viiteallikas on esitatud andmete põhjal leitav.

Tekstiviide (Maiste 2010)

Viitekirje Maiste, Juhan 2010. Vabadus mäletada. – Akadeemia 5, 778–794.

Läbi aastakäigu pagineeritud ajakirja puhul piisab ka viitamisest ainult aastakäigule.

Tekstiviide (Howard 2010)

Viitekirje Howard, Deborah 1989. The Church of the Miracoli in Venice and Pittoni's St Jerome altarpiece. – Burlington Magazine 131, 684–692.

2.5.1. Artikkel ajalehest

Ajalehe nime ja kuupäeva vahele pannakse koma. Üldjuhul ajalehtede leheküljenumbreid ei märgita.

Tekstiviide (Leitmaa 2010)

Viitekirje Leitmaa, Dannar 2010. Raskustes koolid pööravad üha enam pilgu lapsevanemate poole. – Eesti Päevaleht, 4. november.

2.6. Dissertatsioonidele ja trükis avaldamata uurimustööd

Viiteallikas peab olema kirjandusnimestikus esitatud andmete põhjal kättesaadav, seega peab kirje sisaldama andmeid töö asukoha kohta või teadet, kus ja millal seda esitleti.

Tekstiviide (Jaanits 2004)

Viitekirje Jaanits, Kadri 2004. Leksikaalsetest kollokatsioonidest soome ja eesti keeles. Magistritöö. Tartu Ülikool, filosoofiateaduskond, läänemeresoome keelte õppetool. Tartu.

Tekstiviide (Kaljundi 1980)

Viitekirje Kaljundi, Jevgeni. Lühiülevaade Narva Aleksandri kiriku ehitusloost. Tallinn 1980. Muinsuskaitseameti arhiiv, A-421.

2.7. Arhiiviallikatele viitamine

Tekstisisesed arhiiviviited sisaldavad arhiivi või andmekogu lühendit ja säiliku andmeid.

Arhiiviviiteid võib vormistada ka joonealustena. Ühe raamatu piires on kõik arhiiviviited kas tekstisisesed või joonealused. Arhiivi nimi avatakse viitekirjanduse esimese alajaotuses „Arhiivid“.

Tekstiviide (EAA, f 30, n 5, s 881, l 2)

Joonealune viide ¹ EAA, f 30, n 5, s 881, l 2.

Viitekirje Eesti Ajalooarhiiv

EAA, f 30 Eestimaa kubermanguvalitsus

2.8. Veebiallikatele viitamine

2.8.1. Kui internetis on avaldatud terve raamat või ajakiri, viidatakse sellele nagu eespool kirjeldatud, lisades URL-i ja vaatamise aja. Vaatamisajaks märkida viimane kuupäev, mil allikat kontrolliti ja see kättesaadav oli (viidatav info oli lehel olemas).

Tekstiviide (Dross 1902)

Viitekirje Dross, Eduard 1902. Illustrierter Catalog für Kirchengeschichte. Dorpat.

<http://digar.nlib.ee/otsing/avaleht?pid=nlib-digar:59542> (04.12.2010).

(ajakirjaartikkel)

Tekstiviide (Sinijärv 2008)

Viitekirje Sinijärv, Urve 2008. Park in Time – Nature and Culture Intertwined. – Place and Location. Studies in Environmental Aesthetics and Semiotics 6, 168–176.

http://www.eki.ee/km/place/pdf/kp6_11_sinijxrv.pdf (04.12.2010).

(ajaleheartikkel)

Tekstiviide (Priimägi 2010)

Viitekirje Priimägi, Linnar 2010. Ajaloolased ärgu uurigu iseennast. – Eesti Päevaleht, 6. detsember. <http://www.epl.ee/artikkel/588629> (06.12.2010).

2.8.1. Ainult internetis kättesaadavate allikate puhul võib ilmumise (üleslaadimise) aeg jääda selgusetuks. Sel juhul võib viidata vaatamise (allalaadimise) aja järgi.

Tekstiviide (Kulmar, Petti, Laats 2010)

Viitekirje Kulmar, Tarmo; Petti, Urmas; Laats, Alar (koost.) 2010. Eesti teoloogiateaduse ajaloost. <http://www.us.ut.ee/27673> (06.12.2010).

2.8.2. Näiteid autorita lehekülgedele viitamisest

Tekstiviide (Eesti kirikute andmebaas 2010)

Viitekirje (e) Eesti kirikute andmebaas 2010. <http://kirikud.muinas.ee> (06.12.2010).

Tekstiviide (RHK)

Viitekirje RHK = Rahvusvaheline haiguste klassifikaator.

<http://www2.sm.ee/rhk/index.asp> (03.03.2011).

Tekstiviide (ICD-10)

Viitekirje ICD-10 = International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems. Tenth Revision. <http://apps.who.int/classifications/apps/icd/icd10online/> (30.09.2010).

Veebiallikate kirjed paigutatakse trükiallikatega samasse nimestikku.

3. Muud nimestikud

Lisaks viidatud kirjanduse nimestikule võib raamatus olla ka **kasutatud kirjanduse nimestik** (sisaldab autorit mõjutanud teoseid, millele tekstis otseselt viidatud pole) või **soovitusliku kirjanduse nimestik**. Nende nimestike kirjetes paikneb aastaarv väljaandmisandmete lõpus.

Kerge, Krista. Liitsõna: Mõisteid ja seoseid. Tallinn: TA ühiskonnateaduste osakond 1990.

Stolt, Suvi; Haataja, Leena; Lapinleimu, Helena; Lehtonen, Liisa. Associations between lexicon and grammar at the end of the second year in Finnish children. – Journal of Child Language 2009, 36, 779–806.

4. Joonealused viited

4.1. Joonealuste viidetena esitatakse autori või tõlkija **kommentaarid ja märkused**, mis sõnastatakse võimalikult lühidalt.

Erandjuhul võib joonealuste viidetena pikkuskaalutlusel esitada ka **arhiiviallikate viited** (vt ka p 2.7).

4.2. Joonealustena võib esitada **eessõnade ja järelsõnade kirjandusviited**, kui neid on vähe ja eraldi kirjandusnimestikku pole mõttekas koostada.

Joonealustes kirjandusviites paikneb autori eesnimi perekonnanime ees, autori nime ja pealkirja vahel on koma, aastaarv paikneb väljaandmisandmete lõpus.

Elfriede Tool-Marran, Tallinna dominiiklaste klooster. Tallinn 1971.

Renate Pajusalu, Karl Pajusalu, Konditsionaal relatiivlauses. – Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri 2010, 2, 243–254.

4.3. Viitenumbri asukoht. Viitenumber paikneb tekstis kirjavahemärgi järel, kui viide kehtib lauseosa või kogu lause. Nt

Käesolevas artiklis, mis põhineb intervjuudel, osalusvaatlusel ja kirjalike materjalide analüüsil,¹ käsitlen ..

¹ Olen analüüsinud ökokogukondade liikumisega seotud kirjandust, kodulehtede materjale ja Gaia hariduse käsiraamatut ning külastanud mitmeid ökokülasid ..

Ainsana jäi teadlikult välja Pahkla tugikodu, mis on teistsuguse spetsiifikaga.²

² Pahkla tugikodus tegeletakse puuetega inimeste rehabilitatsiooniga.

Kui viide selgitab ainult sõna (või fraasi), paikneb number vahetult sõna (või fraasi) järel. Nt

.. on ökokogukondade eelkäijad nii roheline ideoloogia kui ka uus vaimsus³.

³ Mõiste *new age* on teoloogiadoktor Lea Altnurme eesti keelde tõlkinud uueks vaimsuseks ning selle vaste juurde jäävad ka käesoleva kogumiku autorid.